

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Załącznik Nr 1 do Uchwały 46/570/09/III z dnia 20 lipca 2009 r. Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Regionalny Program Operacyjny
Warmia i Mazury
na lata 2007-2013

Wytyczne Instytucji Zarządzającej do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji

Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego

Olsztyn, ~~16 lipca~~ 20 lipca 2009 r.

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	2
I. Wstęp	3
II. Podstawa prawna.....	3
III. Podstawowe definicje.....	4
IV. Opis Osi Priorytetowej.....	4
1.Działanie 4.1. Humanizacja blokowisk.....	5
2.Działanie 4.2. Rewitalizacja miast	6
3.Działanie 4.3 Restrukturyzacja terenów powojсковych i przemysłowych.....	6
V. Podstawowe założenia przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji	6
1. Pojęcie Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR).....	6
2.Wyznaczanie granic obszarów zdegradowanych (rewitalizowanych).....	7
3. Kryteria wyznaczania obszaru/ów (w zależności od rodzaju Działania/ Poddziałania)	10
4.Ocena Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	13
VI. Przykładowa procedura przygotowania Programu Rewitalizacji.....	16
VII. Przykładowa struktura dokumentu – Lokalny Program Rewitalizacji.....	17
ZAŁĄCZNIK NR 1.....	22
ZAŁĄCZNIK NR 2.....	23
ZAŁĄCZNIK NR 3.....	28

I. Wstęp

Poniższe wytyczne określają wymogi stanowiące podstawę do udzielenia wsparcia w ramach Osi Priorytetowej „**Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast**” Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

Działania zgrupowane wokół celu głównego Osi Priorytetowej „*Wzmocnienie miast o wysokim potencjale rozwojowym jako atrakcyjnych centrów przedsiębiorczości, usług i zamieszkania*” skierowane będą na wyeliminowanie przyczyn i skutków degradacji obszarów oraz na ich ożywienie - aktywizację zarówno w aspekcie gospodarczym jak i społecznym. Polegać będą na kompleksowych działaniach technicznych, społecznych i ekonomicznych mających na celu przywrócenie dawnej świetności oraz zapewnienie rozwoju obszarów miejskich. Obejmować będą trzy grupy zagadnień: humanizację blokowisk, rewitalizację miast, restrukturyzację i adaptację terenów powojkowych i przemysłowych.

II. Podstawa prawna

1. Art. 35 ust. 3 pkt 11 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210/ z 31.07.2006 r.)
3. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz. UE L 371/ z 27.12.2006 r.)

4. Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210/1 z 31.07.2006 r.)

III. Podstawowe definicje

Rewitalizacja to kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na obszarze zdegradowanym proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez gminę w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, w szczególności poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne.

Lokalny Program Rewitalizacji - należy przez to rozumieć wieloletni program działań w sferze przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa i gospodarki, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju, realizowany przez różne podmioty, zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z różnych źródeł, opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę.

Obszar zdegradowany (rewitalizowany) - objęty programem rewitalizacji obszar spełniający co najmniej trzy kryteria określone w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz. UE L 371 z 27.12.2006 str. 1) lub miejski obszar zdegradowany, obszar przemysłowy , powojenny , powstały po likwidacji państwowych gospodarstw rolnych.

IV. Opis Osi Priorytetowej

Szczegółowy opis typów projektów wszystkich Działań/Poddziałań znajduje się w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowej Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast, zamieszczonym na stronie internetowej www.rpo.warmia.mazury.pl.

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013 zakłada rewitalizację obszarów zdegradowanych w trzech sferach. W zależności od obszarów objętych kryzysem przedsięwzięcia wnioskowane do wsparcia w ramach Osi Priorytetowej Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast wchodzi w zakres: Działania 4.1. Humanizacja blokowisk, Działania 4.2. Rewitalizacja miast, Działania 4.3. Restrukturyzacja terenów powojkowych i przemysłowych.

1.Działanie 4.1. Humanizacja blokowisk

Celem działania jest poprawa warunków technicznych blokowisk z wielkiej płyty dla zwiększenia bezpieczeństwa użytkowania oraz ograniczenia negatywnych skutków społecznych degradacji tkanki mieszkaniowej.

Działanie zostało podzielone na dwa Poddziałania:

Poddziałanie 4.1.1. Poprawa warunków technicznych budynków zrealizowanych w technologii z wielkiej płyty

Poddziałanie ma na celu poprawę warunków technicznych blokowisk z wielkiej płyty dla zwiększenia bezpieczeństwa użytkowania oraz poprawy atrakcyjności zamieszkania.

Poddziałanie 4.1.2. Wzmocnienie funkcji społecznych

Poddziałanie ma na celu ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych poprzez tworzenie usług skierowanych do mieszkańców blokowisk (zwłaszcza młodzieży) przy wykorzystaniu pomieszczeń i budynków znajdujących się w zasobach spółdzielni.

2.Działanie 4.2. Rewitalizacja miast

Celem rewitalizacji miast jest przywrócenie obszarom możliwości sprawnego działania poprzez zmianę struktury terenów, przywrócenie i umieszczenie nowych funkcji, a przede wszystkim aktywizację tej przestrzeni i ich jakościowej zmianie.

W ramach działania realizowane będą przedsięwzięcia wchodzące w skład zintegrowanego projektu rozwoju lokalnego p.t. *Program Rozwoju Turystyki w obszarze Kanału Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego*.

3.Działanie 4.3 Restrukturyzacja terenów powojkowych i przemysłowych

Działanie ma na celu zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej terenów powojkowych i terenów przemysłowych oraz nadanie im nowych funkcji gospodarczych lub społecznych.

V. Podstawowe założenia przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji

1. Pojęcie Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR).

Lokalny Program Rewitalizacji (LPR) jest wieloletnim programem przyjętym i koordynowanym przez właściwą gminę, obejmującym co najmniej okres planowania 2007-2013.

Aktualna wersja Lokalnego Programu Rewitalizacji jest obowiązkowym załącznikiem do wniosku o dofinansowanie projektu. Lokalny Program Rewitalizacji powinien być przyjęty uchwałą organu stanowiącego gminy (rady). Instytucja Zarządzająca RPO WiM dopuszcza możliwość aktualizacji istniejącego LPR (np: okres 2004-2006) oraz zaleca okresowe aktualizowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji w zakresie uwarunkowań i zadań przewidzianych na kolejne lata. Inwestycje, o których wsparcie z RPO WiM ubiegają się Wnioskodawcy, powinny być ujęte w planie finansowym LPR. IZ RPO WiM przyjmuje, że różnica między założoną całkowitą wartością inwestycji wpisanej w LPR a wnioskiem o dofinansowanie projektu może wynieść do 15%. W przypadku większych różnic IZ zwróci się do Wnioskodawców z prośbą o przedłożenie LPR z właściwą wysokością wydatków. W związku z powyższym IZ proponuje, aby przed ogłoszeniem konkursu na właściwe działanie/poddziałanie

gmina opracowująca LPR, zwróciła się do potencjalnych Wnioskodawców z prośbą o aktualizację kosztów inwestycji.

Lokalny Program Rewitalizacji powinien zawierać kompleksowe rozwiązania:

- **w sferze przestrzennej** - prowadzenie działań naprawczych w przestrzeni miasta lub dzielnicy - zagospodarowanie przestrzeni, zabudowy, infrastruktury technicznej – tworzenie warunków do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej zdegradowanego obszaru;
- **w sferze społeczno-gospodarczej** - prowadzenie działań zmierzających do poprawy warunków życia i zamieszkania społeczności lokalnej - identyfikację grup społecznych zagrożonych wykluczeniem lub dotkniętych marginalizacją, programy ożywiania gospodarczego warunkujące wzrost jakości i atrakcyjności gospodarczej obszaru poprzez:
 - stworzenie nowych miejsc pracy, nowych szans na znalezienie zatrudnienia;
 - stworzenie dogodnych warunków dla potencjalnych inwestorów;
 - zwiększenie dostępu mieszkańców do wszelkiego rodzaju usług społecznych np: kultura, turystyka - rekreacja, sport.

2.Wyznaczanie granic obszarów zdegradowanych (rewitalizowanych).

Obszary zdegradowane (rewitalizowane) wyznaczone w ramach Lokalnych Programów Rewitalizacji nie mogą być sprzeczne z postanowieniami **dokumentów planistycznych** tj.:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowym/yymi planem/ami zagospodarowania przestrzennego gminy (jeśli istnieje/a).

Obszary rewitalizacji powinny być spójne z **dokumentami strategicznymi** tj.:

- Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020.

Przez obszar zdegradowany (rewitalizowany) rozumie się taki obszar, którego sytuacja w odniesieniu do określonych kryteriów jest gorsza od średniej dla danego miasta/województwa. Obszary poddawane rewitalizacji muszą zostać wyznaczone przez gminę w trakcie przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Występują trzy rodzaje obszarów zdegradowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013, dla których należy opracować Lokalny Program Rewitalizacji:

- Obszary pod inwestycje dotyczące mieszkalnictwa (Działanie 4.1-Poddziałanie 4.1.1.);
- Obszary miejskie (Działanie 4.1 - Poddziałanie 4.1.2, Działanie 4.2.);
- Obszary poprzemysłowe i powojskowe (Działanie 4.3).

Dla każdego z ww. obszarów gmina może opracować oddzielny dokument. W przypadku opracowania oddzielnych dokumentów dotyczących ww. terenów, dokumenty te mogą zawierać taką samą część dotyczącą opisu sytuacji na terenie miasta. Pozostałe elementy, np. sposób pozyskiwania danych do wyznaczania obszarów, plan finansowy, są opracowywane oddzielnie dla każdego z dokumentów.

Obszary objęte procesem rewitalizacji (zdegradowane) powinny być określone w oparciu o wyniki badań i analiz oraz wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych zainteresowanych podmiotów (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy itp.). IZ proponuje w przygotowaniu programów i projektów rewitalizacyjnych uczestnictwo partnerów społecznych i gospodarczych (mieszkańcy zapraszani do dyskusji i wyrażania opinii, jak również organizacje pozarządowe, prywatni przedsiębiorcy itp.).

Należy udokumentować lub szczegółowo opisać sposób i metodę badań przeprowadzanych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizowanego (np: w oparciu o badania własne, ankiety, punkty konsultacyjne, warsztaty i seminaria dyskusyjne itp.).

Projekty z zakresu wszystkich Działań/Poddziałań Osi Priorytetowej Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast muszą się znajdować na terenach wyznaczanych do rewitalizacji. Powinny także realizować cele RPO WiM na lata 2007-2013 i ww. Osi Priorytetowej. Istotne jest, aby przy opisie celów, które mają być osiągnięte w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji opisać środki za pomocą, których te cele zostaną osiągnięte.

Przy wyznaczaniu obszaru trzeba pamiętać, że obszarem nie może być teren całego miasta lub jeden budynek.

Lokalny Program Rewitalizacji rozróżnia trzy zasadnicze rodzaje obszarów zdegradowanych (w zależności od rodzaju Działania, Poddziałania).

Definicje:

- a) **obszary pod inwestycje dotyczące mieszkalnictwa** – obszary zdegradowane spełniające co najmniej trzy kryteria określone w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz. UE L 371 z 27.12.2006 str. 1).
- b) **obszary miejskie** – obszary dotyczące odnowy miejskiej tkanki urbanistycznej - realizacja działań skierowanych na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców (w ramach Działania 4.1 Humanizacja blokowisk - Poddziałania 4.1.2 Wzmocnienie funkcji społecznych oraz Działania 4.2. Rewitalizacja miast).
- c) **obszary przemysłowe i powojkowe**

obszary przemysłowe - obszary nieużytkowane lub nie w pełni wykorzystane, pierwotnie przeznaczone pod działalność gospodarczą,

obejmujące rekultywację terenów zdegradowanych przez działalność przemysłową oraz zagospodarowanie tych terenów dla potrzeb prowadzenia działalności gospodarczej i/lub społecznej (w ramach Działania 4.3 Restrukturyzacja terenów powojсковych i poprzemysłowych).

obszary powojсковe - obszary nieużytkowane lub nie w pełni wykorzystane, zajmowane lub eksploatowane przez armię do celów logistycznych, kwaterunkowych lub poligonowych w XX/XXI wieku, obejmujące rekultywację terenów zdegradowanych oraz zagospodarowanie tych terenów dla potrzeb prowadzenia działalności gospodarczej i/lub społecznej (w ramach Działania 4.3 Restrukturyzacja terenów powojсковych i poprzemysłowych). Tereny te nie pozostają w zasobach Agencji Mienia Wojskowego ani żadnej innej instytucji zarządzającej terenami wojskowymi.

3. Kryteria wyznaczania obszaru/ów (w zależności od rodzaju Działania/Poddziałania).

W ramach Lokalnych Programów Rewitalizacji muszą być wyznaczone granice obszaru zdegradowanego (rewitalizowanego), spełniające odpowiednie kryteria.

Obszary zdegradowane określa się w zależności od rodzaju Działania/Poddziałania:

- Działanie 4.1 - Poddziałanie 4.1.1 na podstawie wybranych przez IZ kryteriów zgodnie z *Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa*. Weryfikacji kryteriów dokonuje się na podstawie mierzalnych wskaźników (załącznik nr 1 do Wytycznych),
- Działanie 4.2 i Działanie 4.1 - Poddziałanie 4.1.2 – na podstawie kryteriów zawartych w art. 47 ust.1 Rozporządzenia KE (WE) 1828/2006. Weryfikacji kryteriów dokonuje się na podstawie mierzalnych wskaźników (określonych w załączniku nr 2 do Wytycznych lub dowolnie wybranych wskaźników innych niż zaproponowane w ww. załączniku opisujących dane kryterium),

- Działanie 4.3 – przy wyznaczaniu obszarów powojkowych i przemysłowych nie stosuje się kryteriów wyznaczania obszarów. Tereny te stanowią obszar rewitalizowany zgodnie z definicją.

Opis wyznaczania obszarów do rewitalizacji w ramach poszczególnych Działań/Poddziałań wskazano poniżej.

- ✓ **Działanie 4.1 Humanizacja blokowisk**
- ✓ **Poddziałanie 4.1.1 Poprawa warunków technicznych budynków zrealizowanych w technologii z wielkiej płyty.**

Komisja Europejska w art.47 ust. 1 Rozporządzenia 1828/2006 określiła kryteria w oparciu o które będą wyznaczone obszary objęte interwencją w zakresie mieszkalnictwa.

Biorąc pod uwagę specyfikę polskich uwarunkowań rozwojowych, w szczególności na obszarach zurbanizowanych oraz możliwość dostępu do danych statystycznych obrazujących zmiany społeczno-ekonomiczne oraz stan infrastruktury mieszkaniowej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego dokonało wyboru poniższych kryteriów, które zostały przekazane Komisji Europejskiej celem akceptacji.

- a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia ,
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia ,
- c) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
- d) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej,
- e) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Zgodnie z Wytycznymi MRR w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa inwestycje w zakresie mieszkalnictwa mogą być realizowane wyłącznie na wyznaczonych obszarach wsparcia spełniających łącznie co najmniej trzy z powyższych kryteriów. Wyboru kryteriów dokonuje IZ RPO i wraz ze wskaźnikami i przypisanymi do nich wartościami referencyjnymi, uwzględnia je w Szczegółowym opisie Osi Priorytetowej Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast.

Obszary wyznaczone w ramach Poddziałania 4.1.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 **będą musiały spełnić łącznie 3 kryteria wybrane przez IZ:**

- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia,
- wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
- niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej.

Każde kryterium musi być określone przez co najmniej jeden wskaźnik. Wartości referencyjne wskaźników pochodzą ze statystyki publicznej, są stałe i nie będą podlegać corocznej aktualizacji (dane za 2006 rok). Lista kryteriów i opisujących je wskaźników stanowi załącznik nr 1 do Wytycznych do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji.

Przy wyznaczaniu obszaru pod inwestycje dotyczące mieszkalnictwa należy wziąć pod uwagę **średnią wartość wskaźnika dla województwa**, wszystko poniżej/powyżej średniej województwa stanowi obszar rewitalizowany.

✓ **Działanie 4.2 Rewitalizacja miast i Działanie 4.1 - Poddziałanie 4.1.2 Wzmocnienie funkcji społecznych**

Obszary miejskie wyznaczone w ramach Działania 4.2 i Poddziałania 4.1.2 będą musiały spełniać **łącznie dwa**, dowolnie wybrane przez Beneficjenta **kryteria** spośród zawartych w art.47 ust.1 Rozporządzenia 1828/2006 tj.:

- a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia;
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;
- c) niekorzystne trendy demograficzne;
- d) niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji;
- e) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń;
- f) szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska;
- g) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;
- h) wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców;
- i) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego;
- j) niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Kryteria muszą być określone przez co najmniej jeden wskaźnik (jedno kryterium co najmniej jeden wskaźnik). Lista wskaźników stanowi załącznik nr 2 do Wytycznych do opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji. Poza zaproponowanymi wskaźnikami w załączniku nr 2 do niniejszych Wytycznych Beneficjent ma możliwość zastosowania dowolnie wybranego przez siebie wskaźnika opisującego dane kryterium.

Beneficjent może uzupełnić informację ilościową o opis jakościowy sytuacji na danym obszarze (stosując dodatkowy/dodatkowe, wskaźnik/wskaźniki).

Przy wyznaczaniu obszaru bierzemy pod uwagę średnią wartość wskaźnika dla miasta, wszystko poniżej/powyżej średniej miasta stanowi obszar rewitalizowany.

✓ **Działanie 4.3 Restrukturyzacja terenów powojkowych i przemysłowych**

W przypadku terenów przemysłowych oraz terenów powojkowych, które nie pozostają w zasobach Agencji Mienia Wojskowego oraz żadnej innej instytucji zarządzającej terenami wojskowymi, włączanie ich do obszaru wsparcia nie wymaga opisywania tych terenów przy pomocy ww. kryteriów. Tereny te stanowią obszar rewitalizowany zgodnie z definicją.

4.Ocena Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji zostanie poddany ocenie. Poprawność jego przygotowania zgodnie z wytycznymi, zostanie oceniona na etapie oceny merytorycznej.

Lokalne Programy Rewitalizacji, podobnie jak i inne załączniki do wniosku o dofinansowanie projektu, podlegają ocenie formalnej oraz merytorycznej. Na etapie oceny formalnej ocenie poddane zostaną elementy wskazane w Instrukcji wypełniania załączników do wniosku o dofinansowanie projektu.przed wszystkim

~~elementy z LPR dołączone do wniosku o dofinansowanie projektu~~. Jakość przyjętych założeń zostanie poddana ocenie merytorycznej przez Ekspertów ~~regionalnych~~ z Bazy ekspertów, zgodnie z kryteriami zatwierdzonymi przez Komitet Monitorujący i dokumentami załączonymi do konkursu.

Na podstawie instrukcji wypełniania załączników gminy mają obowiązek złożyć Lokalny Program Rewitalizacji do końca trwania naboru projektów. W przypadku ich niezłożenia IZ zwróci się z prośbą o jego dostarczenie zgodnie z procedurą oceny formalnej.

Beneficjenci zobowiązani będą dołączyć do wniosku o dofinansowanie projektu kopię aktualnej (potwierdzonej za zgodność z oryginałem) uchwały przyjmującej Lokalny Program Rewitalizacji oraz mapę przedstawiającą obszar wyznaczony do rewitalizacji z zaznaczonym budynkiem, którego dotyczy projekt. Dołączyć powinni także odpowiednie strony planu finansowego LPR w zakresie projektu.

Do każdego LPR należy dołączyć stosowne informacje i uzgodnienia związane z przeprowadzeniem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu LPR lub dokumenty mówiące o odstąpieniu od tej procedury, poparte stosownymi dokumentami wydanymi przez właściwe organy (RDOŚ), zawierającymi dokładne uzasadnienie podjętej decyzji.

Poniższe kryteria wskazują, jakie czynniki i elementy LPR będą brane pod uwagę na etapie oceny formalnej oraz na etapie oceny merytorycznej. Spełnienie poniższych kryteriów warunkuje przekazanie wniosku wraz z załącznikami do kolejnego etapu oceny.

LPR poza oceną merytoryczną zerojedynkową podlega także ocenie merytorycznej punktowej. Liczba punktów możliwych do uzyskania na etapie oceny merytorycznej uzależniona jest więc od jakości i prawidłowości przygotowania LPR.

W przypadku, gdy LPR zostanie przygotowany niezgodnie z obowiązującymi wytycznymi oraz gdy uzupełnienie bądź poprawa LPR nie nastąpi w określonym terminie w ramach procedury oceny projektów, to w konsekwencji projekty sporządzone na ich podstawie zostaną odrzucone.-

Kryterium formalne

- *kompletność załączników*
- *zgodność wniosku z Lokalnym Programem Rewitalizacji:*
 - a) Czy dołączono LPR oraz pozostałe wymagane dokumenty do wniosku o dofinansowanie projektu?
 - b) Czy LPR został przyjęty uchwałą organu stanowiącego gminy (rady) i czy dołączono kopię właściwej uchwały?
 - c) Czy dołączono dokumenty potwierdzające przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko lub dokumenty mówiące o odstępieniu od tej procedury?
 - d) Czy projekt znajduje się na terenie wyznaczonym do rewitalizacji w LPR?
 - e) Czy dane dotyczące harmonogramu i całkowitej wartości projektu umieszczone w LPR są zgodne z wnioskiem o dofinansowanie projektu (dopuszczalna różnica w granicach do 15%)?

Kryterium merytoryczne zerojedynkowe i punktowe

- *Zgodność projektu z LPR w sferze przestrzennej, społecznej i gospodarczej, w tym ocena prawidłowości sporządzenia LPR, m.in.:*
 - a) Czy granice obszaru zdegradowanego (rewitalizowanego) zostały wyznaczone zgodnie z „Wytycznymi IZ do opracowywania Lokalnych Programów Rewitalizacji RPO WiM”?
 - b) Czy cele programu są usytuowane w sferze przestrzennej, społecznej i gospodarczej (identyfikują cele Osi Priorytetowej Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast), a działania infrastrukturalne i architektoniczno-urbanistyczne są tym celom podporządkowane?
 - c) Czy obszar zdegradowany (rewitalizowany) został wyznaczony w oparciu o zdiagnozowaną sytuację kryzysową na danym obszarze (diagnoza zasięgu

terytorialnego rozpoznawalnych zjawisk kryzysowych)? Czy wskazana funkcja jest spójna ze zdiagnozowaną sytuacją kryzysową na danym obszarze? Czy opisano sposób pozyskiwania danych do wytyczania obszaru?

- d) Czy projekty poddane ocenie merytorycznej, wpisane do LPR przyczyniają się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, przestrzennych i gospodarczych?
- e) Czy program przewiduje współpracę różnych partnerów społecznych i gospodarczych (mieszkańcy, instytucje, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy itp.)?
- f) Czy program jest spójny, ma charakter kompleksowy, składa się z działań wielowątkowych wzajemnie ze sobą powiązanych (wpływa na poprawę wizerunku obszaru zdegradowanego)?

VI. Przykładowa procedura przygotowania Programu Rewitalizacji

Opisana niżej procedura nie jest obligatoryjna

1. Podjęcie uchwały przez Radę Gminy o przystąpieniu do sporządzenia programu rewitalizacji.
2. Zarządzeniem Prezydenta, Wójta, Burmistrza wyznaczona zostaje osoba, dalej zwana **pełnomocnikiem** oraz horyzontalny **zespół zadaniowy ds. rewitalizacji** (między innymi specjaliści ds. rewitalizacji, planowania strategicznego, urbanistyki, ochrony środowiska, gospodarki, ekonomii oraz socjologii).
3. Pełnomocnik ds. rewitalizacji pełni funkcję koordynatora zespołu zadaniowego przygotowującego program rewitalizacji i jest odpowiedzialny za zbieranie wniosków, przygotowanie danych i wyznaczenie obszaru wymagającego rewitalizacji.
4. Horyzontalny zespół zadaniowy ds. rewitalizacji składa się z pracowników Urzędu Gminy z różnych departamentów/wydziałów niezbędnych do przygotowania programu rewitalizacji (w tym osób odpowiedzialnych za przygotowanie budżetu) lub instytucji współpracujących (np. jednostki organizacyjne gminy, organizacje pozarządowe) lub zewnętrznej grupy ekspertów.

5. Burmistrz, Wójt, Prezydent może wnioskować do Rady Gminy o powołanie w ramach Rady Gminy specjalnej komisji ds. rewitalizacji.
6. Rada Gminy powołuje Komisję uchwałą.
7. Komisja składa się z wyznaczonych przez Radę Gminy radnych gminy oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów społeczno-gospodarczych.
8. Komisja wybiera uchwałą - ze swojego składu - przewodniczącego kierującego jej pracami i ją reprezentującego.
9. W posiedzeniach Komisji udział mogą brać członkowie zespołu zadaniowego oraz niezależni eksperci.
10. Do zadań Komisji należy opiniowanie programu rewitalizacji przygotowanego przez zespół zadaniowy i rekomendowanie go Radzie Gminy do przyjęcia uchwałą.
11. Do zadań Komisji należy również prowadzenie monitoringu wdrażania programu oraz ocena.
12. Przewodniczący Komisji wnosi pod obrady Rady Gminy program rewitalizacji.
13. Rada Gminy przyjmuje uchwałą program rewitalizacji.
14. Rada Gminy może podjąć uchwałę o przyjęciu dowolnej formy prawnej zarządzającego realizacją programu rewitalizacji.

VII. Przykładowa struktura dokumentu – Lokalny Program Rewitalizacji.

1. Informacje podstawowe:

- Lokalny Program Rewitalizacji (tytuł)
- Czas obowiązywania LPR (co najmniej okres planowania 2007-2013)
- Lokalizacja
- Obszar/y (w ha)
- Liczba mieszkańców obszaru
- Cele programu

2. Diagnoza sytuacji przestrzenno-społeczno-gospodarczej gminy:

a) Sfera przestrzenna:

- Zagospodarowanie przestrzenne/struktura funkcjonalno-przestrzenna (wiek i stan techniczny zasobów tkanki miejskiej) i trendy rozwojowe,
 - Uwarunkowania przyrodnicze i ochrony środowiska,
 - Uwarunkowania kulturowe
 - Własność gruntów i budynków,
 - Infrastruktura techniczna,
 - Identyfikacja problemów.
- b) Sfera Gospodarcza:
- Główni pracodawcy/ struktura i trendy,
 - Struktura podstawowych branż gospodarki znajdującej się na terenie gminy trendy,
 - Ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach/trendy,
 - Identyfikacja problemów.
- c) Sfera społeczna:
- Struktura demograficzna i społeczna/trendy,
 - Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji,
 - Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych,
 - Organizacje pozarządowe,
 - Identyfikacja problemów.
- d) Sfera mieszkaniowa (jeśli dotyczy):
- Stan zasobów mieszkaniowych: typologia budynków mieszkalnych, stan techniczny budynków mieszkalnych, wiek i standard budynków;
 - Stan użytkowania mieszkań: wielkość mieszkań, zagęszczenie mieszkań, typ użytkowania i własności.
- e) Tabela z podstawowymi danymi statystycznymi dotyczącymi w/w sektorów.
- f) Analiza SWOT.
3. *Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego miasta i regionu:*
- Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020r.,

- Strategia rozwoju gminy (jeśli istnieje),
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Miejscowy/e plan/y zagospodarowania przestrzennego gminy (o ile istnieje/a).
- Dokumenty dotyczące polityk w różnych sektorach społeczno-gospodarczych (o ile istnieją) m.in.:
 - mieszkalnictwo,
 - turystyka,
 - oświata,
 - infrastruktura i usługi komunalne,
 - rozwój przedsiębiorczości,
 - gospodarowanie gruntami,
 - ochrona dziedzictwa kulturowego,
 - polityka komunikacji społecznej,
 - polityka transportu,
 - polityka społeczna związana z przeciwdziałaniem patologiom społecznym ,

(o ile w/w dokumenty istnieją).

4. *Podstawowe założenia przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji*

a) Wyznaczenie granic obszaru/ów zdegradowanych (rewitalizacji) i uzasadnienie określenia granic zdegradowanego obszaru:

- opis niepożądanych, destrukcyjnych procesów w sferze przestrzennej, społecznej i gospodarczej, oraz opis i ocena negatywnych skutków tych procesów w postaci obniżenia jakości zabudowy i jakości życia na tym obszarze oraz niekorzystnego oddziaływania na obszary sąsiednie;
- wyniki badań i analiz oraz wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych;
- uzgodnienia związane z przeprowadzeniem lub odstąpieniem od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- opis sposobu uzyskiwania danych do wyznaczania obszaru,

b) Wyznaczanie oczekiwanych wskaźników osiągnięć .

5. *Planowane zadania w latach 2007-2013 na obszarze rewitalizowanym:*

a) Planowane zadania przestrzenne (techniczno - materialne) na obszarze rewitalizowanym (nazwa podmiotu, nazwa planowanego zadania, adres-lokalizacja, etap zadania, czas realizacji, całkowita wartość projektu, poziom dofinansowania, kwota dofinansowania -załącznik nr 3,

- działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej,
- działania dotyczące rozwoju transportu,
- działania dotyczące restrukturyzacji przemysłu,
- działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych,
- działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej.

b) Planowane zadania gospodarcze na obszarze rewitalizowanym (nazwa podmiotu, nazwa planowanego zadania, adres-lokalizacja, etap zadania, czas realizacji, całkowita wartość projektu, poziom dofinansowania, kwota dofinansowania - załącznik nr 3,

- działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości,
- działania dotyczące rozwoju turystyki bądź innych sektorów gospodarki lokalnej.

c) Planowane zadania społeczne na obszarze rewitalizowanym (nazwa podmiotu, nazwa planowanego zadania, adres-lokalizacja, etap zadania, czas realizacji, całkowita wartość projektu, poziom dofinansowania, kwota dofinansowania - załącznik nr 3,

- działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich,
- działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu,
- działania dotyczące walki z patologiami społecznymi,

- działania dotyczące tworzenia równych szans,
- działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia,
- działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezdomności,
- działania na rzecz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych.

6. *Plan finansowy realizacji rewitalizacji - źródła finansowania programu rewitalizacji.*

- Budżet JST,
- Budżet państwa,
- Środki UE,
- Środki prywatne,
- Inne.

7. *System wdrażania:*

S główne instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu,
 g powołanie pełnomocnika ds. rewitalizacji i zespołu do spraw rewitalizacji,
 p wybór prawnej formy zarządzającego realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji.

8. *System monitorowania i oceny i komunikacji społecznej:*

S system monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji,
 s sposoby oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji,
 s sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowym.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Kryterium	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń		Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej
Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. nieletnich	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób
Źródło danych wyznaczenia średniej	dane za 2006 (RSW)	dane za 2006 (RSW)	dane za 2006 (TEMIDA)	dane za 2006 (RSW)
POLSKA	74	33,8	37,4	9,5
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	108	34,3	33,4	7,8
Wartość dla obszarów objętych wsparciem	odchylenie powyżej wartości referencyjnej	odchylenie powyżej wartości referencyjnej	odchylenie powyżej wartości referencyjnej	odchylenie poniżej wartości referencyjnej
Definicja wskaźnika	Osoby, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej(DZ. U. Nr 64,poz.593,zpóźn.zm.)są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej	Ilość przestępstw stwierdzonych ogółem	Ilość czynów karalnych popełnionych przez nieletnich, przy czym za nieletniego uważa się za osobę, która w chwili popełnienia czynu miała ukończone 13 lat, ale nie ukończyła 17 lat	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Rekomendowane źródła danych dla beneficjentów	Ośrodki Pomocy Społecznej	Komendy Policji	Komendy Policji	Urząd Statystyczny

ZAŁĄCZNIK NR 2

	Kryterium	Wskaźnik	Dane liczbowe	Źródło (przykładowe)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
A	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1000 mieszkańców obszaru	- liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej (obszar analizowany); - liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).	Miejski/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
		Liczba postępowań eksmisyjnych i eksmisji z lokali mieszkalnych na 1000 mieszkańców obszaru	- liczba postępowań eksmisyjnych i eksmisji z lokali mieszkalnych (obszar analizowany); - liczba postępowań eksmisyjnych i eksmisji z lokali mieszkalnych (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).	Urząd Miasta / Urząd Gminy	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
B	Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	Liczba bezrobotnych poszukujących pracy 12 miesięcy i dłużej na 1000	- liczba bezrobotnych poszukujących pracy 12 miesięcy i dłużej (obszar analizowany); - liczba bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy; Urząd Miasta / Urząd Gminy	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	

		mieszkańców obszaru	poszukujących pracy 12 miesięcy i dłużej (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).			
--	--	---------------------	--	--	--	--

C	Niekorzystne trendy demograficzne	Spadek liczby ludności w wyniku odpływu i zgonów na 1000 mieszkańców obszaru	- liczba ludności w wyniku odpływu i zgonów (obszar analizowany); - liczba ludności w wyniku odpływu i zgonów (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).	Główny Urząd Statystyczny, wydział meldunkowy Urzędu Miejskiego / Gminnego	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
		Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców obszaru	- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (obszar analizowany); - liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).	Główny Urząd Statystyczny, wydział meldunkowy Urzędu Miejskiego / Gminnego	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	Jako wskaźnik pomocniczy można brać pod uwagę liczbę emerytów
		Saldo migracji (różnica między liczbą ludności napływającej a odpływającej) na 1000 mieszkańców obszaru	- saldo migracji-różnica między liczbą ludności napływającej a odpływającej (obszar analizowany); - saldo migracji-różnica między liczbą ludności napływającej a odpływającej (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).	Główny Urząd Statystyczny, wydział meldunkowy Urzędu Miejskiego / Gminnego	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	

D	Niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji	Liczba młodzieży niekontynuująca nauki na 1000 mieszkańców obszaru	- liczba młodzieży niekontynuująca nauki (obszar analizowany); - liczba młodzieży niekontynuująca nauki (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).	Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Miasta / Urząd Gminy	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
		Procentowy udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych obszaru	- liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym (obszar analizowany); - liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym (obszar miasta); - liczba bezrobotnych (obszar analizowany); - liczba bezrobotnych (obszar miasta).	Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Miasta / Urząd Gminy	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	Informacjami wspomagającymi może być wiedza dotycząca innych cech, płci, wieku itp.
E	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców obszaru	- liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich (obszar analizowany); - liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami	Komenda Policji	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	Uzupełnieniem mogą być przygotowywane przez policję lub służby miejskie mapy przestępczości

			gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).			
F	Szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska	Obszary wyłączone z użytkowania		Właściwe wydziały urzędów miejskich i gminnych	Powyżej średniej dla miasta	Np. nieużytkowane tereny przemysłowe, skażone fizycznie, zdegradowane
G	Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców obszaru	- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (obszar analizowany); - liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (obszar miasta); - liczba ludności (obszar analizowany); - liczba ludności (obszar miasta).	Urząd Miasta / Urząd Gminy (regon)	Poniżej wartości wskaźnika dla miasta	
H	Wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców	Udział ludności narodowości niepolskiej w ogólnej liczbie ludności		Główny Urząd Statystyczny – Dane spisowe za 2002r.; wydziały meldunkowe urzędów miejskich	Udział mniejszości powyżej 20% ogólnej liczby mieszkańców	
I	Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego	Procentowy udział mieszkań bez instalacji techniczno-sanitarnej w ogólnej liczbie mieszkań obszaru	- liczba mieszkań bez instalacji techniczno-sanitarnej (obszar analizowany); - liczba mieszkań bez instalacji techniczno-sanitarnej (obszar miasta); - liczba mieszkań (obszar analizowany); - liczba mieszkań (obszar miasta).	Urząd Miasta / Urząd Gminy	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	

J	Niski poziom wydajności energetycznej budynków	Wskaźnik wydajności energetycznej budynków			Badania własne	Udział budynków sprzed roku 1990 i dodatkowo dla budynków powstałych w		
Tytuł projektu	Wnioskodawca/Beneficjent	Adres/lokalizacja inwestycji	Wartość całkowita projektu	Poziom dofinansowania projektu	latach 1980-1990 bez jakiegokolwiek prac termomodernizacyjnych ,	Kwota dofinansowania	Lata realizacji projektu	
					powyżej 20% w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych wielorodzinnych			

ZAŁĄCZNIK NR 3